

Політичне управління як засіб модернізації українського суспільства

Прогрес будь-якого суспільства і використання його потенціалу в значній мірі зумовлюється рівнем управління, соціальними процесами. Особливу роль відіграє управління політичне, яке, використовуючи владні ресурси, здійснює свідомий і цілеспрямований вплив не тільки на політичні відносини, але й на відносини неполітичні, тобто на суспільство в цілому чи на його окремі сфери і ланки для забезпечення їх оптимального функціонування. Знижуючи момент стихійності і підвищуючи цілеспрямованість суспільного розвитку, політичне управління прискорює тим самим суспільний прогрес.

В першу чергу низький рівень політичного управління не дав можливості, перешкоджав і перешкоджає нині вирішувати проблеми економічного зростання і демократичної трансформації, всебічної модернізації українського суспільства в умовах незалежності. Саме через це гальмується розв'язання інших важливих і актуальних проблем, які стоять перед Україною. І не наївний, а цинічний і безвідповідальний характер мають заяви відомих політичних лідерів на кшталт: “маємо те, що маємо”, “хотіли як краще, а вийшло як завжди”...

На жаль, до цих пір ще не зламана командно-адміністративна модель політичного управління, яка, не змінюючись протягом ряду десятиріч, повністю вичерпала свої можливості, ставши гальмом розвитку суспільства. Стримуючи розвиток продуктивних сил, демократичних механізмів і самореалізації особи, командно-адміністративні форми і методи управління стала анахронізмом в умовах формування громадянського суспільства і правової держави.

Все ще живе серед певної частини суспільства хибний стереотип про ефективність “твердої руки” і спрощеної командно-вольової системи політичного управління як єдиного засобу подолання “некерованості суспільства”. Такі уявлення і настрої є не тільки далекими від реальності і антигуманними, але й небезпечними для суспільства, оскільки збільшують соціальну базу тих сил, які орієнтуються на реставрацію авторитаризму або й тоталітаризму. Проте, не слід забувати очевидну залежність: чим легше і безтурботніше керівникам управляти, тим трудніше і скрутніше народу жити.

Дійсно, керувати суспільством в умовах демократії на порядки важче, ніж це робити командно-вольовими методами. Але ж та обставина, що управлінська справа є надзвичайно складною і тяжкою, вимагає постійної уваги і великого напруження, є цілком нормальним явищем, і в сучасних демократіях її давно вже зрозуміли і сприйняли як данність і неодмінний атрибут влади.

Це зумовлено в певній мірі специфікою управлінської діяльності в політиці, оскільки її результати стають зримими, явними і відчутними, як правило через певний час, іноді навіть досить тривалий. Тому політичне управління можна, як влучно зауважив відомий політтехнолог Д. І. Видрін,

можна порівняти з грою на органі. Адже гра на цьому інструменті вважається надзвичайно складною, оскільки між ударами музиканта по клавішах і виникненням звуку в трубах органу проходить досить тривалий період, і музикант грає ніби на випередження [1, С.5]. Щось подібне відбувається і в політичному управлінні.

І ще одна обставина, яка робить політичне управління справою досить складною, пов'язана з тим, що в кожному окремому випадку суб'єкт політики мусить діяти, виходячи з реалій конкретної ситуації. Намагання скористатися історичним досвідом інших держав чи лідерів не забезпечує успіх, оскільки, на думку Г. Гегеля, в кожній епосі чи ситуації виявляються такі особливі обставина і такі індивідуальні стани, що суб'єкти управління змушені приймати лише такі рішення, які зумовлені цими обставинами і станами [2, С?]. Звичайно, це не заперечує вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду інших суб'єктів політичного управління і використання компаративного методу з метою пошуку оптимальних шляхів розв'язання проблем і уникнення помилкових кроків.

Перехід до нових методів політичного управління в умовах здобуття Україною незалежності відбувається повільно, тяжко і хворобливо. В значній мірі труднощі цього переходу зумовлені дією принципу Ле Шательє – Брауна, у відповідності з яким складна система, що стає об'єктом зовнішньої дії, намагається перебудуватись таким чином, щоб максимально зменшити результати такої дії. Математично доведено, що складній системі не можна із-зовні нав'язати поведінку, яка не відповідає її структурним можливостям. Іншими словами, для будь-якої соціальної системи є межа зовнішньої керованості, переступити яку неможливо без зламу її первинної структури. Саме тому всі спроби пристосувати стару управлінську модель для розв'язання нових завдань не могли дати позитивних результатів. Це і зумовило пошук нової, цілісної, оптимальної і гнучкої системи політичного управління, яка б могла ефективно використовувати потенціал суспільства.

Разом з тим, суб'єкт політичного управління змушений зважати на досягнутий рівень розвитку техніки, технології, культури, на традиції та звичаї, організаційні форми життєдіяльності людей, установи, заклади та інші інституції, в яких об'єктивізовані сутнісні сили попередніх поколінь. У цьому випадку суб'єкт політичного управління має визначитись у своєму ставленні до старої якості, до того, яке місце вона займе в новій керованій системі. Адже з позицій принципу наступності соціальний прогрес являє собою ряд етапів, де кожний із наступних, опираючись на досягнення попереднього, стає ступенем сходження до вищого, більш досконалого.

Здійснюючи вплив на суспільство з метою його упорядкування, розвитку і вдосконалення, політичне управління визначає ряд конкретних цілей, а також засоби їх досягнення. Адже ще Аристотель вказував, що "благо скрізь і повсюди залежить від дотримання двох умов: правильності поставлення кінцевої цілі всякого роду діяльності і знаходження відповідних засобів, які ведуть до кінцевої цілі" [3, С.330].

Вироблення цілей, як правило, є прерогативою політичних партій, оскільки після перемоги на виборах їх політичний курс набуває характеру обов'язкових державних орієнтацій. Цілі диференціюються на

короткотермінові і довготермінові, проміжні і остаточні, першочергові і другорядні. Слід зауважити, що фактичні цілі можуть істотно відрізнятись від декларованих партією, урядом чи іншим суб'єктом політики цілей, які розраховані в основному для впливу на громадську думку, для боротьби з опозицією або для інших подібних завдань.

Оскільки розв'язання поточних завдань сприяє досягненню кінцевих цілей, суб'єкти політичного управління не повинні протиставляти поточні і кінцеві завдання, але й не ототожнювати їх. Тільки при такому підході можна запобігти можливості у погоні за проміжними результатами, які самі по собі ще не вирішують справи, втратити головне – результати кінцеві. І, навпаки, упустивши ті чи інші проміжні ланки, підірвати зусилля багатьох людей, не досягнути поставленої цілі.

Особливе місце серед цілого комплексу цілей політичного управління займає збереження незалежності і цілісності держави. Важливими цілями є також:

- реалізація інтересів тих чи інших соціальних груп і політичних сил;
- регулювання суспільних відносин і суперечливих інтересів різних класів і соціальних груп;
- регулювання економічної діяльності;
- вироблення оптимальних форм організації і стимулювання діяльності людей;
- стимулювання науково-технічного прогресу;
- забезпечення політичної стабільності і правопорядку;
- захист національних інтересів на міжнародній арені.

Важливою умовою ефективності політичного управління є правильне визначення головної задачі, головної проблеми, на якій слід зосередити увагу, зусилля і ресурси. Виділення такої проблеми і її розв'язання є своєрідною ланкою, яка дає можливість витягнути весь ланцюг проблем і досягнути поставлених цілей. Таке селективне ставлення до важливості і актуальності тих чи інших проблем залежить від ідеологічних позицій, ролевих очікувань, особистих симпатій, життєвого досвіду і т.д.

В умовах сучасного етапу розвитку українського суспільства такою головною ланкою, пріоритетом слід вважати підвищення життєвого рівня людей. Саме вирішення цієї проблеми, як свідчить світовий досвід, ставав вирішальним чинником трансформації і модернізації усіх сфер суспільного життя [4, С.151]. І саме через ігнорування цього фактору реформи зазнавали невдач і краху. Тільки задоволення насущних життєвих потреб та інтересів індивіда, а не орієнтація на якісь нав'язані надіндивідуальні ідеали, забезпечує поліпшення в політиці і прогрес суспільства [5, С.968].

Звичайно, політики, як і завжди, будуть дискутувати про переваги своїх програм, цілей і засобів їх досягнення. Більше того, вони вели і вестимуть з цих питань боротьбу, часто навіть жорстоку і відчайдушну. Але досвід розвинених демократій свідчить про існування раціонального підходу, в рамках якого конкретна політика може безболісно змінюватись, сприймаючи сигнали зворотнього зв'язку. Тільки здорова саморегуляція шляхом вибору альтернативних варіантів і постійної корекції на основі зворотньої зв'язків може

забезпечити системі стан рівноваги і стабільності, який буде оптимальним для конкретних умов. Така система дає можливість постійно переглядати і оновлювати управлінські схеми, здійснювати зміни швидко, без нервів і без почуття поразки, без розгрому тих, хто відповідальні за помилки, без соціальної істерії і приниження людей. Всяка спроба вольового втручання і насильницької перебудови соціальної системи за тим чи іншим “ідеальним” проектом веде до дестабілізації системи з непередбачуваними наслідками.

Література

1. Выдрин Д.И. Очерки практической политологии. – К.:Инноцентр, 1991.
2. Гегель Г. Философия истории. Введение. – Соч., т.VIII. – М.: - Л., 1???
3. Аристотель. Политика. – М., 1941.
4. Старовойт І.С. Українська і західноєвропейська ментальність (Компаративний аналіз). – Тернопіль: Астон, 1998.
5. Нобелевские лауреаты по экономике. – СПб.: Гуманистика, 2003.

Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу а державотворчому процесі. – Трнопіль-Форос, 2009. – 0,3 д.а.